

de Jacobs ladder

Kwartaaluitgave van de Stichting tot Behoud van het Cultureel Erfgoed van Jacobswoude, onder redactie van de Historische Vereniging O.C. van Hemessen

de Jacobs ladder

Bij de voorplaat

Impressie van de excursie naar Bodegraven. Zie het artikel op pag. 4 e.v.
(Foto Betty Kemper)

43^e jaargang nr. 4, oktober, november, december 2023

SSN 0168-1079

© Historische Vereniging 'Otto Cornelis van Hemessen'.
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Op tijd opzeggen!

Wilt u – om wat voor reden dan ook – uw lidmaatschap van de Historische Vereniging niet verlengen, vergeet dan niet dit tijdig (vóór 1 december) schriftelijk te melden aan onze penningmeester: Ton Meester, Cantharel 72, 2403 RA Alphen aan den Rijn, e-mail: ton.meester@gmail.com

Lidmaatschap

Wilt u onze Historische Vereniging steunen en de Jacobs ladder voortaan elk kwartaal thuis ontvangen? Bel, schrijf of mail dan naar onze secretaris, Anneke Zwarst, a.h.zwarst@kpnmail.nl
(Zie onze site www.hemessen.nl)
De contributie bedraagt € 18,- per jaar en € 28,- voor hen die het blad per post ontvangen. Te voldoen na ontvangst van de nota op de rekening bij de Regiobank, nummer NL28 RBRB 0850 0174 16 t.n.v. de Penningmeester van de Historische Vereniging 'Otto Cornelis van Hemessen'.

De Jacobs ladder is een uitgave van de Stichting tot Behoud van het Cultureel Erfgoed van Jacobswoude.

www.hemessen.nl

www.museumwoubrugge.nl

.....

Erelid

- Ben Beukenholdt, oud-voorzitter
- D. Brouwer de Koning (2022†), oud-burgemeester van Jacobswoude
- C. Karmelk, oud-penningmeester van de vereniging (2012†)
- G.W. van der Laan (1999†)

Voorzitter

- Ed Molenaar
Schouw 17, 2481 CP Woubrugge
telefoon 06-290 564 01
e-mail: ed.molenaar@ziggo.nl

Secretaris

- Anneke Zwarst
Van Eeghenstraat 40, 2481 XS Woubrugge
telefoon 0172-518186
e-mail: a.h.zwarst@kpnmail.nl

Penningmeester

- Ton Meester Cantharel 72, 2403 RA Alphen aan den Rijn. telefoon 0172-518560
e-mail: ton.meester@gmail.com

Bestuursleden

- Betty Kemper
- Thea Kok-Lansbergen
- Pim Laarmans
- Peter de Lange
- Roelf Scholma

Redactie

- Thea Kok-Lansbergen (eindredactie)
Emmalaan 74
2481 BB Woubrugge
telefoon 06-21605585
e-mail: thea.lansbergen@ziggo.nl
- Pim Laarmans
- Anneke Zwarst

Basisvormgeving en opmaak

Blikveld, Zandvoort

Aan dit nummer werkten mee

Geert-Jan van Beek/Stichting Oud Alkemade
Ewout v.d. Dussen
Betty Kemper
Frans Witteman

Foto's en illustraties

Archief Museum Van Hemessen
Collectie Bep v.d. Laan
Collectie Jan Stigter
Betty Kemper
Pim Laarmans

Beeldbewerking

Pim Laarmans/Hans Bax

van Hemessen

jaargang 43 4

Van de voorzitter

Eén van de activiteiten van de vereniging is het organiseren van een jaarlijkse excursie. In coronatijd kon dat helaas niet en ook was er in andere jaren niet altijd voldoende belangstelling. De excursie die wij dit jaar hebben georganiseerd bleek een schot in de roos! 30 September jl. was voor 31 leden van onze vereniging een topdag! Met een boot van Rederij Van Leersum werd een mooie (historische) vaartocht naar Bodegraven gemaakt om een bezoek te brengen aan Brouwerij De molen in Bodegraven. We ontvingen leuke reacties van een groot aantal leden. Reden temeer om deze traditie weer voort te zetten.

In oktober ontvingen wij het verdrietige bericht dat Hugo Tander na een ernstige ziekte is overleden. Hugo is jarenlang voor ons verenigingsblad actief geweest en daar zijn wij hem heel dankbaar voor. In Jacobs ladder 3 van dit jaar stond een mooi interview met hem.

De enorme fotoverzameling van dorpsfotograaf Bep van der Laan is nu in z'n geheel in het museum ondergebracht. Decennialang heeft Bep in ons dorp gefotografeerd. Wij zijn dan ook heel blij met deze mooie aanwinst. Nogmaals dank! Er zijn al plannen om hier meer mee te gaan doen. We houden u op de hoogte.

In deze Jacobs ladder een mooi artikel over de bloemenwinkel van de familie de Graaf die aan de Comriekade gevestigd was. Later werd de zaak

voortgezet door zoon Bert die een grote bloemen- en plantenzaak in Alphen a/d Rijn begon. Als je in Woubrugge bloemen bij De Graaf ging kopen kreeg je als kind stevast een biscuitje uit de beschuitbus. Dikwijls één om meteen op te eten en één voor onderweg.

Frans Witteman schrijft deel 4 over Bruggen in Hoogmade en over de nieuwe grote brug over de Does en de omleidingsweg. Alweer 35 jaar gereed en ooit een hoogtepunt voor het 'Actiecomité Kerkstraat'. Dit en nog veel meer leest u in dit nummer.

Het jaar loopt ten einde. Nog een aantal weken en 2023 is geschiedenis. Een jaar waarin de oorlog tussen Rusland en Oekraïne nog steeds voortduurt. Ook de verschrikkingen in het Midden Oosten tussen Hamas en Israël met als gevolg een oorlog met enorm veel mensenleed maakt diepe indruk. We naderen de december feestdagen. Voor veel mensen staan die in het teken van gezelligheid en familie, maar voor veel mensen in de wereld kan het geen feest zijn. Laten we hopen dat het nieuwe jaar perspectief brengt op vrede.

Namens het bestuur wens ik u/jou een fijne decembermaand en alle goeds voor het nieuwe jaar!

Ed Molenaar

INHOUD

Excursie naar Bodegraven	4
Verdwenen winkels in Woubrugge: de bloemenzaak van De Graaf	6
De oudste inwoner van Hoogmade	9
De Zuiderhem aan gevaar ontsnapt	11
Bruggen in Hoogmade deel 4	16
Hoe was het vroeger in Hoogmade en Woubrugge	19

I.M. Hugo Tander

Dat Hugo ernstig ziek was wisten we al geruime tijd. Op 12 oktober kwam er een einde aan zijn lijden. Hugo was niet alleen degene die er vele jaren voor zorgde dat de foto's in ons blad er perfect uitzagen. Hij was het ook die de digitalisering van de fotocollectie van Jan Stigter coördineerde, met zijn kritische blik de foto's bekeek en waar nodig verbeterde om ze zo voor ons en de lezers na ons te kunnen bewaren. Dat zullen we nooit vergeten.

Wij wensen zijn kinderen en iedereen uit zijn naaste omgeving veel sterkte met dit verlies.

NIEUWS UIT HET MUSEUM

Exposities

Het wordt weer wat stiller in het museum nu de tentoonstelling 'Van Draad tot Kunst' opgeruimd is. Heel wat bezoekers hebben ervan genoten. Als afsluiting zijn we met enkele objecten van elke kunstenaars nog op bezoek geweest bij de STIWO-koffieochtenden in Hoogmade en Woubrugge en bij de koffieochtend georganiseerd door de NH-kerk. Ien Bulk en Nel Ouwerkerk waren er steeds bij om over hun werk te vertellen en Paula de laatste ochtend ook. Enthousiaste bezoekers en volop bewondering voor alle vier de dames. De tentoonstelling gemist of nog eens digitaal bekijken? Hans Bax heeft een filmpje van de expositie gemaakt en dat staat op de website.

Koffieochtend Immanuel.

In de Jan Stigterkamer zijn nu enkele nieuwe aanwinsten opgehangen: de in het vorige nummer

genoemde ingelijste oorkonde (kopie) uit 1113, een Ingelijste tekening, een landschap in Hoogmade van Jan Pieter Vermeer (1895-1971) en een ingelijste tekening van de dorpskerk van W. van Klaveren. Het laatste object is geschonken na een – succesvolle – zoektocht, die in ons museum begon, naar een boer en boerin uit Woubrugge die tijdens WO II een 17-jarig meisje uit Rotterdam hebben opgevangen. Meer weten hierover? Kijk dan naar de twee filmpjes die op onze website staan.

In de Jan Stigterkamer staan nu ook wat objecten die te maken hebben met de lange tijd dat het museum bestaat. <

Foto's Bep

Zoals al vaker gemeld, heeft Bep van der Laan al haar foto's over Woubrugge aan het museum geschonken. Een aantal was al in het museum en is, wisselend, voor de bezoekers in te zien. Nu is echter alles in het museum en dat is echt heel veel. Het gaat ook veel tijd kosten om alles een goed plekje te geven en te registreren. De vaste ploeg op dinsdagmorgen kan daar wel wat hulp bij gebruiken. <

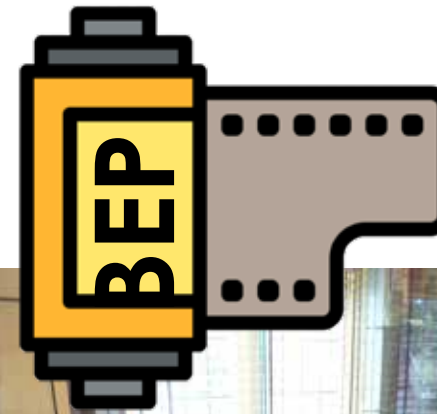

Uit huize Bep.....

Nieuwe openingstijden museum

LET OP! In de wintermaanden komen er minder bezoekers naar ons museum, daarom zijn er aangepaste openingstijden. In de maanden november, december, januari en februari is het museum uitsluitend geopend op de 1e zondag van de maand.

Daarna gaan de deuren weer wagenwijd open en is er ook weer een verrassende tijdelijke expositie. <

.... in het museum

Museumwacht

Op 24 september 2023 heeft Frits Rohling, een van onze zes museumwachten, afscheid genomen. Na 30 jaar actief te zijn geweest, de eerste jaren vooral samen met conservator Jaap Haasbroek, en later meedraaiend in de hieronder genoemde poule, geeft hij nu het stokje door aan, ja aan wie. Hij heeft het al die jaren met plezier gedaan en het bestuur heeft dat ten zeerste gewaardeerd.

Het museum kan alleen maar open zijn als er iemand, een museumwacht, is om de bezoekers te ontvangen. Uitgangspunt is dat er zes vaste museumwachten zijn en één invalver. Dus elke museumwacht is één keer in de zes weken aan de beurt en in de wintermaanden nog minder vaak. We zouden graag zien dat er tijdens de openingstijden twee personen beschikbaar zijn, maar waar halen we zo gauw nog zes vrijwilligers vandaan? Genoeg leden die interesse in de historie van onze dorpen hebben. Genoeg informatie in het museum om bezoekers iets over die historie te vertellen. Bovendien komen er nogal eens bezoekers met een verhaal wat het extra leuk maakt, vooral ook als er gezellig aan de tafel een kopje thee of koffie bij gedronken wordt. Watervrees? Kom dan gewoon een keertje langs en bekijk hoe het er aan toegaat en wat er van een museumwacht verwacht wordt. En wie interesse heeft, kan contact opnemen met Betty

Historische vaartocht op 30 september 2023

Op zaterdag 30 september maakten 31 leden onze vereniging een excursie naar Bodegraven. Pim Laarmans, de excursieleider, stond tijdens de vaartocht op verschillende plaatsen langs de route stil bij de historische gebeurtenissen die in Rijnland hebben plaatsgevonden. Dit vertelde hij:

Kemper (0172-518711/06-54666468).<

Esselijckewoude

De oorsprong van Woubrugge ligt niet op de plaats aan de Woudwetering, maar midden in de huidige Vierambachtspolder. In het jaar 823 (dus precies 1200 jaar geleden!!) kreeg ambachtsheer Jacob van den Woude, als dank voor bewezen diensten, van Lodewijk de Vrome een groot gebied genaamd Esselijckewoude in leen. Ongeveer op de plaats van het monument aan de Herenweg heeft hij een ridderhofstede met houten kapel laten bouwen. De naam van deze hofstede werd Ter Woude. Maar liefst twaalf generaties Jacob van

den Woude hebben over een periode van vierhonderd jaar in de hofstede gewoond. De naam van het dorpje Esselijckewoude wijzigde hierdoor op den duur in Jacobswoude.

De Heijmanswetering

We gaan weer terug in de tijd. In het jaar 1163 heeft er langs de kust van Holland een grote stormvloed plaatsgevonden. Hierdoor verzandde de uitloop van de Rijn bij Katwijk. Het gevolg hiervan was, dat het waterniveau in de Rijn steeg en er bij te veel watertoevoer stroomopwaarts, grote overstromingen in Rijnland plaatsvonden. Na discussies tussen

de graaf van Holland en de bisschop van Utrecht besloot de graaf van Holland in 1165 de Rijn bij Zwammerdam af te dammen. De bisschop van Den Bosch, destijds een belangrijk man, bemiddelde en er werd besloten dat:

- de dam afgebroken moest worden en
- dat er voor afvoer van teveel Rijnwater een waterverbinding tussen de Rijn (bij Oudshoorn) en het Haarlemmermeer gegraven moest worden.

In 1202 startten deze werkzaamheden en werd er een verbinding tussen de Rijn (en het destijds bestaande afwateringsriviertje van het hoogveen, nu de Woudwetering geheten) naar de Braassem gegraven. Een flinke klus in die tijd, alles handmatig met houten schop en kruiwagen!

De Rijn als grensrivier

In het jaar 40 na Chr. trokken de Romeinen zich terug uit het noorden en werd de Rijn de noordelijke grens van het Romeinse Rijk. Deze natuurlijke grens werd De Limes genoemd. Langs de Limes werden legerkampen (castella) gebouwd. In Alphen aan den Rijn kreeg het legerkamp de naam Albaniana. Ook in Zwammerdam en in Bodegraven is er een Romeinse versterking geweest.

De slag bij Gouwsluis

We gaan naar de Middeleeuwen (500-1500). Tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten werd er bij Gouwsluis twee maal een slag geleverd. De Kabeljauwen hadden op het punt waar de Gouwe in de Rijn stroomt een fortificatie gebouwd. De Kabeljauwen konden hierdoor het scheepvaartverkeer op de Gouwe en op de Rijn controleren. Dit was een doorn in het oog van Jacoba van Beieren. Zij trok op 21 oktober 1425 met haar Hoekse leger ten strijde en de Kabeljauwen werden uit Gouwsluis verjaagd. Slechts één jaar later moest Jacoba van Beieren opnieuw naar Gouwsluis, om voor de tweede maal de Kabeljauwen te verjagen. Deze tweede slag vond plaats in 1426 en werd voornamelijk op de Gouwe uitgevochten. Meer dan 300 Kabeljauwen sneuvelden tijdens deze tweede slag.

Zwammerdam

De Romeinen hebben hier aan de Rijn (nu op het

terrein van het Centrum voor geestelijk gehandicapten "De Hooge Burch") destijds een versterking gebouwd. De Rijn heeft zich in de loop der eeuwen, meer naar het noorden verplaatst. Gevonden zijn: resten van een Romeinse versterking, een houten aanlegplaats en resten van verscheidene houten schepen. Na het vertrek van de Romeinen zijn deze Romeinse bouwmaterialen gebruikt om een burcht te bouwen. Deze burcht was Swadenburg (Suadeburch). De dam uit 1165 en de plaats Zwammerdam ontleen hun naam aan de naam

van deze burcht.

Bodegraven

Ook in Bodegraven zijn restanten van Romeinse aanwezigheid aangetroffen, zoals resten van een poortgebouw en een verdedigingswal (bij de Willemstraat). De naam Bodegraven verwijst naar een gegraven water (Bode = water). Waar komt de volksnaam Boreft vandaan? Op een oude kaart staat reeds de naam 'Bodegravense wetering en Oudboreftse wetering'. De naam 'Boreft' verwijst naar een verdwenen gemeenschap met de naam Boreft, ten zuiden van Bodegraven. Bodegraven ligt net achter de Hollandse waterlinie. In het rampjaar 1672 trokken de Franse troepen tijdens een strenge winter over het ijs naar de Meije en vandaar naar Zwammerdam. Soldaten van 'De republiek der Zeven Verenigde Nederlanden' versloegen echter de Franse soldaten en deze vluchtten via de dijk langs de Rijn. Op hun vlucht werden Zwammerdam en Bodegraven met de grond gelijk gemaakt.

Molen De Arkduif

Korenmolen (stellingmolen) "De Arkduif" is waarschijnlijk in 1697 gebouwd. Hoe komt deze molen aan zijn naam? De molenaar van destijds had een prijsvraag uitgeroepen om een naam te bedenken voor zijn naamloze molen. De naam Arkduif werd de winnaar (Na de zondvloed liet Noach een duif uitvliegen. Deze kwam terug met een takje in zijn snavel, dit als bewijs dat de aarde weer bewoonbaar was).

(Anneke Zwarst vulde dit stuk als volgt aan)

Brouwerij De molen

In 2004 startte men een bierbrouwerij op 23 m² in de molen, en men produceerde 500 liter bier per week. In 2 stappen/fases is het bedrijf uitgebreid en nu wordt jaarlijks 2 miljoen liter bier geproduceerd. Twaalf soorten speciaal bier vinden hun weg naar o.a. supermarkten, maar in totaal worden er ruim tachtig verschillende bieren gebrouwen. En elk bier heeft een naam die gerelateerd is aan een gebeurtenis waarmee de brouwerij te maken heeft

gehad. In de winkel, onderin de molen, zijn de meeste biersoorten te koop. Jaarlijks wordt in Bodegraven het International Craft Beer Festival Borefts georganiseerd. Deze informatie én drie – verschillende – glaasjes bier kregen we tijdens de geweldige rondleiding. Daarna een voortreffelijke lunch en een prachtige tocht terug naar Woubrugge waarbij we konden genieten van een zomerse herfst dag.

Enkele spontane reacties van deelnemers

> Dit was echt een hele leuke excursie.

> Nogmaals dank voor de goed georganiseerde excursie naar Bodegraven. Mooi weer, goede sfeer, goed gezelschap, mooie uitleg onderweg, heerlijke broodjes en boeiende uiteenzetting over de brouwerij. Het was af.

> We hebben genoten van het uitje naar Bodegraven!

> Wist niet dat hier een bierbrouwerij zat en toch zo vaak langs gereden.

> We hebben zaterdag een geweldige dag gehad.

Verdwenen winkels

Door Betty Kemper en Thea Kok

Goed georganiseerd en uitgevoerd. Bedankt. In de rubriek 'Verdwenen Winkels' deze keer de bloemenwinkel van de familie De Graaf aan de Comriekade in Woubrugge. 'Twee weten meer dan één', moeten Janny en Bert de Graaf gedacht hebben, toen wij hun vroegen herinneringen op te halen aan de bloemenwinkel van hun moeder Corrie. Broer en zus ontvingen ons allerhartelijkst met eerst een kleine rondleiding door de prachtige tuin, of beter luthof, waar vroeger de winkel was. Bij een winkel denk je eigenlijk meteen aan een leuke etalage, maar die ontbrak hier. Toch wisten de Woubruggenaren de bloemen aan de Comriekade 33 wel te vinden, waar de kinderen een biscuitje kregen terwijl de ouders een mooie bos bloemen uitzochten. Eerst maar even over hoe het begon.

Vader Jan was tuinder. Hij kweekte op diverse plekken: op de Plasdijk, bij de pont van opa Van der Lip op de Zuidhoek bij het Paddegat, later op de Middeweg, en violen bij het huidige Woudsoord. Bloemen, aardbeien, augurken en groenten: alles wat hij teelde ging naar de veiling in Roelofarendsveen.

Mevrouw De Graaf verkocht bloemen en planten.

Bert de Graaf aan het werk.

Jan en zijn vrouw Corrie de Graaf-van der Lip woonden op het Zuideinde (nu Vrouwgeestweg), waar Bert ook is geboren. Toen hij een jaar of vier was verhuisde het gezin naar de Comriekade. Vader Jan kocht het huis dat toen nog bewoond werd door twee gezinnen: onder andere de families Kamlade, F. Bochove, en later Dirk de Lange. Vader Jan maakte er één huis van en moeder De Graaf ging er bloemen verkopen.

Bert en de bloemenhandel

School was niet echt aan Bert besteed – hij deed liever andere dingen. Toen hij tien jaar was begon hij al op zijn fiets, met een fietstas en een mandje vol met bloemen voorop, aan zijn grootste hobby: bloemen venten. Niet alleen in Woubrugge; ook Hoogmade en Rijsaterwoude waren zijn werkterrein. De papieren die nodig waren voor het runnen van een winkel, zoals handelskennis en vakbekwaamheid behaalde hij in Rijsburg, nadat hij met achttien jaar zijn rijbewijs had. Bloemschikken volgde later, in Vleuten.

Zoon Bert en dochter Janny erfden de liefde voor de bloemen van hun ouders. Bert begon als ambulante verkoper bij de Witte Prijzenhal in Gouda en

Reeuwijk-dorp, waarbij zus Janny (net 14 jaar oud) op zaterdag haar broer hielp. Zij nam Reeuwijk voor haar rekening.

De steeds stijgende huur was Bert op een gegeven moment zat, zegt hij, en hij zag zijn kans schoon toen hij het pand in de Van Manderslootstraat (bij de ingang van de Aarhof) kon kopen. Hij had er eerst een standplaats (1985) en kocht in 1991 de winkel. Die handel liep als een trein: het werd er steeds drukker. "Zaterdags stonden we daar wel met zeven man bloemen te verkopen, en met Moederdag zelfs met zo'n twaalf man", herinnert Bert zich nog levendig.

Bert reed vrijwel dagelijks naar de veiling, en Janny hielp in haar vrije tijd met het maken van o.a. boeketten voor Alphen. Ook Erna, in 1977 getrouwd met Bert, werkte mee. Moeder de Graaf verhuisde naar de Gerbrand Swartlaan, maar was nog regelmatig in de winkel aan de kade te vinden.

Toen het in Woubrugge steeds rustiger werd, is de winkel tot werkruimte omgebouwd, en zo werd de ruimte achter zijn inmiddels verbouwde en vergrote huis goed benut. Inmiddels is ook de Alphen

zaak alweer geruime tijd gesloten, en is er tijd voor andere dingen.

En nu

We vroegen Bert wat hij het leukste heeft gevonden aan zijn vak, waarop hij volmondig antwoordde: de veiling! Het bieden, kopen, welke bloemen in welk seizoen, de sfeer, de spanning. Ondanks het vroege opstaan elke dag was dit het favoriete facet van zijn bloemenbestaan. Nu is het vooral zijn paradijselijke tuin! Verder komt hij tijd te kort want hij is dol op vissen en biljarten en steekt regelmatig zijn handen daar ook uit de mouwen.

Geen van de kinderen van Bert had belangstelling voor het bloemenbedrijf van ouders en grootouders. De kas in de tuin aan de Comriekade is er alleen nog voor de eigen hobby.<

Wat is uw e-mailadres??

Wij bereiken u sneller en goedkoper met actuele informatie via de mail.

Geef a.u.b. uw e-mailadres door aan onze secretaris, Anneke Zwarst:

a.h.zwarst@kpnmail.nl

Van de redactie

Dit jaar, en wel op 4 december, is het precies honderd jaar geleden dat er voor het eerst een bus door Woubrugge reed. In het volgende nummer komen wij hier op terug.

De oudste? inwoner van Hoogmade

door Anneke Zwarst

Wie is de oudste inwoner van Hoogmade? Wij denken dat dit Cees Lieverse is, geboren, getogen en nog altijd wonend in Hoogmade. Cornelis Johannes (Cees) Lieverse, is geboren op 3 mei 1927 aan de Boskade.

Het rechterdeel is Boskade 5.

Het gezin met vijf kinderen woonde in een 2 onder 1 kap huisje. Cees was de op een na oudste. Zijn vader moest hard werken om de kost voor zeven personen te verdienen. Hij was tuinder, had zijn tuin in de Bospolder, maar daar zaten er nog zo'n tweehonderd en die verkochten hun producten allemaal in Leiden. En in de economie geldt: hoe groter het aanbod, hoe lager de prijs. Zijn vader had daarom een tweede baan. Samen met vrachtschipper Jan Baak, de peetoom van Cees, vervoerden ze van alles, o.a. stenen voor de opbouw van een kerk. De grootvader van Cees, van moederszijde, was ook schipper en vervoerde vooral moes en pulp dat diende als veevoer.

Schooltijd

Van de Boskade naar de lagere school in het dorp is een flinke tippel. De Van Klaverweijdegeweg bestond nog niet en er was alleen een grindweg met een paardenspoor in het midden. Twee keer per dag lopen naar school, samen met de nodige buurkinderen van de Boskade, want er was uiteraard geen sprake van een continuïrooster. In de winter konden ze over het ijs in de polder.

In die tijd had de school wel tweehonderd leerlingen, want de gezinnen waren groot. Toen Cees, 13 jaar oud, van de lagere school kwam (die kende destijds zeven klassen) wilde hij het liefste naar de ambachtsschool. Helaas zat dat er financieel niet in.

Aan het werk

En zo ging Cees in 1940 aan het werk. Er was besloten dat hij op de tuinderij van familie in Meerburgerwetering voor f 6,00 per week aan de slag kon gaan. Een welkome aanvulling op het inkomen van zijn ouders. Op een gegeven moment was hij zijn familie zat en verhuurde hij zich bij een tuinder in Roomburg, waar hij f 14,00 per week kon verdienen en na drie maanden zelfs f 20,00. Dat was nogal een verschil.

WO II en daarna

Deze oorlog had uiteraard ook invloed op het leven in Hoogmade en naarmate de oorlog langer duurde was Cees ook oud genoeg om door de Duitsers bij een razia opgepakt te kunnen worden. Maar de geboren en getogen Hoogmadenaren hadden een prima vluchtroute via de Groenwegh en de Ruigekade en een schuilplaats in een schaphok. Zijn jongste broer stond op de uitkijk en waarschuwde wanneer het gevaar voorbij was. Zo kwam Cees redelijk soepel door deze nare periode. In die tijd heeft hij diverse cursussen in tuinbouw en bemesting gevolgd.

Daarna volgde een tijd die hij het liefste wil, maar niet kan vergeten. Op 15 november 1946 werd hij opgeroepen om naar Nederlands Indië te gaan. Tijdens de overtocht per boot werd hij 20 jaar. Tot 1950 verbleef hij daar. En toch, zoals Johan Crujff zei 'elk nadeel heb z'n voordeel', heeft hij daar een opleiding tot chauffeur gehad, wat hem later goed van pas kwam, en heeft hij met name in de praktijk veel EHBO-kennis opgedaan.

Eenmaal terug in Nederland ging Cees terug naar zijn oude baas, die, van overheidswege, verplicht was hem weer in dienst te nemen. Maar na vier maanden werd hij ontslagen, omdat er te veel mensen werkten. En omdat hij een dure werknemer was kon hij gaan, samen met een maatje van hem. Samen gingen ze op zoek naar een nieuwe

werkgever, maar wel één voor één naar binnen bij dakpannenfabriek Van Oort. Zijn maat ging eerst en kreeg een baan. Toen ging Cees en op de vraag of hij wist dat er net ook iemand had gesolliciteerd antwoordde hij bevestigend. Vanwege die eerlijkheid mocht hij ook komen, maar als ze samen naar binnen waren gestapt was dat niet gelukt. Het werk daar beviel beter dan in een tuinderij.

Gemeente ambtenaar

Toen de gemeente Woubrugge een advertentie plaatste voor iemand bij de buitendienst voor de afdeling Algemene Dienst, solliciteerde hij en werd aangenomen. 34 jaar heeft hij daar gewerkt tot aan zijn vervroegd pensioen in 1990. Vooral als chauffeur, o.a. op de vuilnisauto, maar tot zijn taak behoorde ook het onderhoud van straatverlichting, riolering en waterleiding en straatwerk. Destijds waren dat allemaal gemeentelijke taken waarin hij zijn draai gevonden had. Grappig is dat Cees toen veel in het museum te vinden was. Tussen de middag ging hij niet naar huis in Hoogmade om zijn boterhammetje te eten, daarvoor was de tijd tekort. Kantinevoorzieningen waren er niet, omdat zijn collega's allemaal in Woubrugge woonden. Dan ging hij naar het museum, want daar brandde in de winter de kachel, als Cees de ketel tenminste tijdig van kolen voorzag.

Hobby's

Werken is prima, maar vermaak daarbuiten hoort er ook bij. Jaren heeft hij zich bezig gehouden met de Katholieke jongensvereniging de Kajotters. Hij was er bestuurslid, 2e secretaris, en regelde jaarlijks een

dagje uit voor de jongens per bus naar iets leuks. Van de muziekvereniging De Heerlijkheid Hoogmade is hij 62 jaar lid geweest. Muziek maken zorgde ervoor dat hij zijn hoofd kon leegmaken van frustraties en andere nare dingen met name uit de minder fijne jaren. Het samen spelen bezorgde hem uiteraard ook veel vreugde en als hij in 2005 niet verhuisd was naar een appartement in De Kom, had hij nu nog op de bariton gespeeld.

In een omgeving met veel water is het logisch dat je als er 's winters ijs ligt gaat schaatsen. Daar was hij een groot liefhebber van en hij heeft heel veel kilometers geschaatst, ook met zijn vrouw Riet, en massa's medailles behaald bij het rijden van allerhande toertochten. Een andere liefhebberij was vissen. Cees had een prachtige uitrusting en heeft menig uur naar de dobber zitten staren. Maar vissen is er nu niet meer bij.

Huwelijk

Op een dansavond van de ijsvereniging in 1950 ontmoette Cees zijn vrouw Riet. Riet is in Nieuw Vennep geboren, maar verhuisde in 1940 van Oud Ade richting Hoogmade. Daar trok het gezin met twaalf kinderen in een huisje in de Veenderpolder. Een huisje zonder enige voorzieningen: geen water, geen licht, geen riolering. En ook Riet kon geen vervolgoopleiding volgen en heeft twaalf jaar voor de slager bestellingen weggebracht. Toen ze nog bij de nonnen op school zat heeft ze goed leren naaien en dat was heel nuttig. Altijd stond de naaimachine op tafel want er was altijd wel iets te verstellen of te maken.

Natuurlijk was er ook de wens om te trouwen, maar daarvoor heb je wel een huis nodig. Cees stond ingeschreven op de lijst voor woningzoekenden. Na zeven jaar was hij nog geen plekje opgeschooten en bleek dat de Woonruimtelijst niet helemaal goed was bijgehouden. De twee waren het zat nog langer te wachten en grepen de kans aan om een leegstaand huisje aan de Van Fenemalaan te kopen.

Daar zat een addertje onder het gras. Het betrof een 2 onder 1 kap woning, waarvan het ene bewoond was. Cees moest het hele pand kopen wat

financieel best een hobbel was. Echter nooit spijt gehad, want toen de bewoners van het andere huis vertrokken hadden ze er na de nodige verbouwingen een heerlijk huis aan de Does aan. En in dat huis stond de deur altijd open voor de collega's van Cees om, als ze in Hoogmade aan het werk waren, een kop koffie te drinken.

En zo trouwden Cees en Riet op 28 september 1957 voor de wet met werknemer van de gemeente Eef van der Horst sr. als getuige. Een belastinghuwelijk, want als gehuwde betaalde je minder belasting en die extra centen waren zeer welkom. Op 13 november 1957 vond het kerkelijk huwelijk plaats. Even rekenen: ze zijn dus al 66 jaar getrouwd.

Er werden 2 zoons geboren en die wonen, tot ieders genoegen, beiden ook in De Kom. Hun kleindochter heeft Hoogmade verlaten maar komt geregeld op bezoek.

Van Fenemalaan 8-10.

Achter de geraniums?

Het krasse stel heeft wel wat fysieke probleempjes, maar Cees rijdt nog steeds korte stukjes met zijn auto en Riet doet het huishouden met een beetje hulp van een ander. Achter de geraniums? Alleen op hun balkon als ze genieten van het mooie uitzicht op de Does en, als de bomen kaal zijn, van het vergezicht over de velden. En ze kijken terug op de vele buitenlandse reizen die ze hebben gemaakt en later, toen het buitenland een stapje te ver werd, op de bezoeken aan bijna alle bungalowparken van Nederland. Nu genieten ze vooral ook van samen kaarten.

Het is mooi om zó oud te worden.

De Zuiderhem aan een gevaar ontsnapt

Door Geert-Jan van Beek

In Alkadders (nr. 158, van juni 2022) het blad van onze zustervereniging de Stichting Oud Alkemade, stond enige tijd geleden een artikel waarvan de redactie dacht dat het misschien ook wel iets voor de Jacobs ladder kon zijn. Een goed idee, vonden wij. Met dank aan de redactie van Alkadders delen we het artikel graag, in enigszins ingekorte vorm, met onze lezers.

De Stichting Oud Alkemade houdt zich bezig met het op allerlei manieren onderzoeken van de geschiedenis van de voormalige gemeente Alkemade. Voor dit artikel stonden we op de grens van dat werkgebied en bekeken wat er aan de 'overkant' in 1930 gebeurde, omdat dat ook gevolgen voor Alkemade zou kunnen hebben gehad.

Er ontstond in die tijd veel onrust in onze regio - maar ook in het land - als gevolg van een plan van de gemeente Haarlem om een gebied, gelegen aan de Zuidwestkant van het Braassemermeer en bekend onder de naam Zuiderhem, aan te kopen. De eigenaar van het gebied was het bestuur van de Vierambachtspolder. Het doel van deze aankoop was om het gebied in te richten als stortplaats voor huishoudelijk afval en grof vuil uit de gemeente Haarlem. Met name het water in het gebied wilde men dempen met dat vuil. Van allerlei kanten werden bezwaren gemaakt tegen deze plannen. Uiteindelijk besloot de gemeente Haarlem het plan ongedaan te maken en uit te wijken naar een ander gebied in de regio.

De Zuiderhem

Het Braassemermeer, waarvan de Zuiderhem deel uitmaakt, staat plaatselijk bekend als de Braassem. In tegenstelling tot de in de omgeving te vinden verveende meren, is de Braassem een van oorsprong natuurlijk meer dat een oppervlakte beslaat van 425 hectaren. Het is een restant van het Leidse Meer, dat is ontstaan door de getijdenbewegingen en inslagen van de zee. In een oude koop-

brief van 1 april 1296 wordt het meer 'die Mere van Rinsaterwald' genoemd. In het zuidwesten van het meer bevindt zich het natuurgebied De Hemmen, ook wel de Zuiderhem genoemd. De Zuiderhem is tegenwoordig eigendom van en wordt beheerd door Staatsbosbeheer.

Kaart van de Zuiderhem. Links is de Zuidhoek in Roe-lofarendsveen te zien en rechts ligt Rijsaterwoude.

Het gebied bestaat uit oeverlanden en zes eilanden. Deze zijn ontstaan na een dijkdoorbraak in 1790. De dijk werd niet hersteld, in plaats daarvan werd er achter de doorgebroken dijk een nieuwe dijk aangelegd. Hierdoor zijn de eilanden uitgegroeid tot een waardevol natuur- en recreatiegebied, met namen als Grote Hem en Kleine Hem. Twee van de eilanden zijn nu ingericht voor recreatie en alleen per boot bereikbaar. De niet toegankelijke delen bestaan uit broekbos (nat bos) en oeverlanden met een grote diversiteit aan planten en dieren.

De Zuiderhem is gelegen ter hoogte van de overgang van het Paddegat naar het Braassemermeer. Via het Paddegat is het Braassemermeer verbonden met de Wijde Aa en de Woudwetering in Woubrugge. En via Oude Wetering is het meer verbonden met de Ringvaart van de Haarlemmermeer. Daarmee loopt de scheepvaartroute van de Oude Rijn naar de Ringvaart door het meer.

Wat was er in 1930 aan de hand?

In de Nieuwe Leidsche Courant van 5 april 1930 verschijnt een bericht dat een dreigend gevaar voor

Rijnsaterwoude en de omgeving voorspelt. In het artikel wordt gemeld dat de gemeente Haarlem een deel van de rietlanden en het bijbehorende water van de Vierambachtspolder wil kopen. Deze polder maakt in die tijd deel uit van de gemeenten Rijnsaterwoude en Woubrugge.

Vanwege de almaar toenemende stroom huisvuil is de gemeente Haarlem naarstig op zoek naar een nieuwe en geschikte stortplaats voor dat huisvuil. De bedoeling is om een groot stuk water van het Braassemermeer vol te storten met huisvuil. Volgens de Nieuwe Leidsche Courant zal bij het verlenen van de benodigde vergunning een van de mooiste plekjes van het Braassemermeer verdwijnen. In het artikel wordt de hoop uitgesproken dat deze plannen niet tot verwezenlijking zullen komen. Het Braassemermeer is te mooi om als vuilnisbelt van de gemeente Haarlem te dienen.

Tot in de jaren twintig van de vorige eeuw werd het gemeentelijk huisvuil gescheiden in een deel dat verbrand werd en een deel dat gecomposteerd werd. Dat werd steeds moeilijker, omdat deze wijze van huisvuil afvoeren verliesgevend werd. De gemeente Haarlem, waar dit probleem ook speelde, besloot zijn eigen huisvuil vanaf 1 januari 1921 te laten afvoeren door storting. De stad kwam terecht bij Willem Serné, afkomstig uit Noorden en sloot met hem een pachtcontact af voor een periode van tien jaar. Voor het storten van huisvuil maakte hij gebruik van percelen in de Nieuwkoopse Plassen. Bij het afsluiten van het pachtcontract werd afgesproken dat na die periode van tien jaar de gemeente Haarlem op zoek zou gaan naar een eigen stortlocatie.

Om aan deze afspraak te voldoen besloot de gemeente Haarlem op 11 december 1929 dan ook om voor dit doel enige percelen grond en water te kopen, gelegen in de gemeenten Rijnsaterwoude en Woubrugge. Het bleek te gaan om een gebied in de Vierambachtspolder aan de zuidwest kant van het Braassemermeer, met een oppervlakte van ruim 32 hectare. Het bestond naast oeverlanden en open water uit zes eilanden: De Vennen, de Grote Hem en de Kleine Hem. Plaatselijk stond het

bekend onder de naam 'Ingebroken Gat', maar vaker werd het de Zuiderhem genoemd.

De Vierambachtspolder op de polderkaart van W.H. Hoekwater uit 1901. Ook op deze kaart is de Zuiderhem goed te zien.

Er ontstond veel tumult over dit besluit en de pers berichtte hier dan ook veelvuldig over. B. Kraan, visser en vishandelaar uit Leimuiden, was pachter van dit gebied en hij voorzag, zoals hij het zelf omschreef, "een nationale ramp". Er kwam meerdere protesten. De gemeente Rijnsaterwoude en de provincie Zuid-Holland werden kopschuw en besloten uiteindelijk de gemeente Haarlem geen vergunning te geven in het kader van de Hinderwet. Ook de gemeenteraad van Rijnsaterwoude kwam in het geweer. De raad nam een verordening aan waarin bepaald werd dat het storten van grond, baggerspecie en andere vaste stoffen, zoals huisvuil, in water verboden was. Maar bij het storten van huisvuil op land stond de gemeenteraad met lege handen. De bezwaarprocedure werd door de tegenstanders voortgezet en uiteindelijk moest Haarlem omzien naar een andere stortlocatie en vond die ten slotte in Leimuiden. Haarlem kocht een perceel van 16 hectare langs de Ringvaart van de Haarlemmermeerpolder.

Van alle kanten werd dus bezwaar gemaakt tegen het oorspronkelijke besluit van de gemeente Haarlem. Veel watersportverenigingen, maar ook

het Koninklijk Verbond van Watersportverenigingen Nederland, de Koninklijke Nederlandse Motorsportbond, Het Centraal Nederlands Hengelaarsverbond, de ANWB en de vereniging Natuurmonumenten klonnen in de pen. Ook vele inwoners van de gemeenten Rijnsaterwoude en Woubrugge maakten hun bezwaren kenbaar. Het polderbestuur van de Vierambachtspolder voelde wel voor het besluit, omdat de koop f 54.000,- opleverde waarmee de polderlasten flink verlaagd konden worden.

Vaartocht met de 'Volharding'

Om de bezwaarden een goede indruk te geven van het gebied in de toenmalige staat besloten de burgemeesters van de gemeenten Rijnsaterwoude en Woubrugge, respectievelijk de heren J.A. Bakhuizen en J.E. Boddens Hosang, een boottocht naar de Zuiderhem te organiseren. Deze tocht vond plaats op 6 mei 1930 en startte vanaf de kerk van de Protestantse Parochie Rijnsaterwoude, beter bekend als de Woudse Dom. Hier waren ook enkele raadsleden aanwezig om de bezwaarmakers te begroeten. Voorafgaand aan de boottocht hield Bakhuizen mede namens zijn collega een vlammend betoog, waarin hij zei dat de realisatie van de plannen een 'misdad' zou zijn voor geheel Nederland. Hij verwachtte veel steun voor het verzet tegen de plannen door het organiseren van de boottocht.

De burgemeesters hadden de 'Volharding' afgehuurd en met veel bezwaarmakers aan boord vertrok dit schip uit Rijnsaterwoude. De burgemeesters hadden geen vertegenwoordigers van de gemeente Haarlem uitgenodigd.

Burgemeester J.A. Bakhuizen. Vanaf 1922 was Bakhuizen de burgemeester Leimuiden en Rijnsaterwoude en in 1936 ook nog van Nieuwveen. Hij zou van die drie gemeenten de burgemeester blijven tot zijn pensionering in mei 1956.

Burgemeester J.E. Boddens Hosang. In oktober 1928 werd Boddens Hosang burgemeester van Woubrugge. Per 1 januari 1935 werd hij benoemd tot burgemeester van Naarden.

In een artikel in de Nieuwe Leidsche Courant van 7 mei 1930 lezen we een verslag van de tocht. Volgens de correspondent spande het water van hemel en aarde samen om de tocht dwars te zetten. De regen viel met bakken uit de lucht en bij de Zuiderhem aangekomen liep de 'Volharding' vast in het ondiepe water. Of, zoals de correspondent het verwoordde: "Het paradoxale in deze water-weerstand is dat er boven de boot te veel water was en er onder te weinig!"

Omdat er geen beweging meer in het schip was te krijgen werden de passagiers van boord gehaald door een politieboot en naar Rijnsaterwoude teruggebracht. De 'Volharding' werd later los getrokken.

Hoorzitting

Een week later, op 13 mei 1930, organiseerden de beide gemeenten op initiatief van de provincie een hoorzitting in het gemeentehuis. Veel organisaties en individuele bezwaarmakers kwamen op deze bijeenkomst af. Ook de gemeente Haarlem, in de persoon van de heer Van Driel, directeur van de gemeentereiniging, was aanwezig. De vergadering

werd voorgezeten door burgemeester Boddens Hosang.

De ene na de andere spreker bracht zijn bezwaren naar voren, afhankelijk van de organisatie die hij vertegenwoordigde.

Ook particulieren kwamen aan het woord. Zij waren bang voor grond-, water- en luchtvervuiling en maakten zich zorgen over de beperking van hun mogelijkheden om hun bedrijf uit te oefenen, als gevolg waarvan verlaging van hun inkomen en eventuele waardedaling van hun bedrijf te verwachten was.

De zeilvereniging Braassemermeer uit Roelofarendsveen werd vertegenwoordigd door de heer Van Ruiten. Hij nam het op voor de watersport, maar in het bijzonder voor de 'Paddegattenaren'. Deze bewoners leven bij wijze van spreken van het water in het Paddegat dat ze gebruiken voor hun veestapel. Als de plannen doorgaan zullen zij ook te maken krijgen met stankoverlast en overlast van vliegen. Van Ruiten wijst ook op de gezondheidsrisico's van het drinken van vervuild water. Hij herinnert er aan dat op dat moment in Roelofarendsveen zestien gevallen van tyfus bekend waren.

De heer Van Driel hield namens de gemeente Haarlem een inleiding waarin hij alle bezwaren probeerde te ontkrachten. Hij vond het op de eerste plaats een storm in een glas water en begreep niet waarom het 'hele' land in opstand kwam tegen een zorgvuldig genomen besluit van de gemeente Haarlem.

Hij betreurde het dat de gemeente Haarlem niet uitgenodigd was voor de vaartocht, want hij had ondanks de 'schipbreuk' graag meer willen horen over de bezwaren.

Van Driel ontkende dat er natuurschoon zou worden vernietigd en ook de Braassemermeer zou niet worden gedempt. Slechts een klein gedeelte zal worden afgescheiden van het meer. Het water van het 'Ingebroken Gat' zal worden volgestort met grof afval, zoals oud ijzer en blik. De eilanden zullen opgehoogd worden met huisvuil dat daarna direct wordt afgedekt met vruchtbare bagger uit het Braassemermeer. De eilanden kunnen na afloop weer verkocht worden als tuinbouwgrond. Om de

scheepvaart en de visserij te beschermen zal Haarlem dit gebied afscheiden met een wal. Hoewel er in dit stuk van het Braassemermeer weinig gevaren wordt, zal er voor gezorgd worden dat de scheepvaart hier zal kunnen blijven schuilen in geval van slecht weer. Dit kan bereikt worden door een strook van veertig meter water vrij te houden. Hij hoopte dat de vergunning verleend zou worden, zodat de gemeente Haarlem een groot probleem zou kunnen oplossen.

En zo maakten veel sprekers gebruik van de mogelijkheid hun opvatting over het besluit van de gemeente Haarlem kenbaar te maken. De provincie Zuid-Holland wachtte echter zo lang met het afgeven van een hinderwetvergunning voor dit plan dat de gemeente Haarlem eieren voor haar geld koos en uitweek naar Leimuiden.

Vijfentwintig jaar na de oprichting van de Vereniging Natuurmonumenten viel het besluit van de gemeente Haarlem om de Zuiderhem aan te kopen ten behoeve van de vuilstort van de gemeente. Zoals beschreven ontstond hierdoor een brede protestbeweging, die op alle mogelijke manieren het besluit om de Zuiderhem in te richten als vuilstortplaats ongedaan wilde maken. Haarlem moest zijn plan intrekken en dat heeft als gevolg gehad dat de Zuiderhem nog steeds op een natuurlijke wijze deel uitmaakt van het Braassemermeer. Het is nu een deels afgesloten natuurgebied en wordt deels gebruikt door de watersport. <

Bronnen

* Alfred Bakker: De 'Buitenlanden' van de Grietpolder (2). In Tijdinghen, tijdschrift van de Stichting Oud Leimuiden en Rijnsaterwoude, 19e jaargang, nummer 3, september 2016, pp 6-11.

* Delpher.nl

* Erfgoed Leiden en Omstreken

* Rondom Kaag en Braassem

* Stichting Groen Licht

* Wikipedia.nl

Over Bruggen in Hoogmade

Door Frans Witteman

In drie eerdere artikelen verhaalde ik over de geschiedenis van de verbindingsweg van Woubrugge naar Hoogmade, de eerste brug over de Does nabij het dorpskerkje, de wegverbinding naar Rijpwetering en de vroegere verbindingsweg naar Leiderdorp met de brug over de Zuidzijdervaart. In dit slotartikel gaan we in op de relatief recente historie van de omleidingsweg door de Vliet- en de Doespolder en de realisatie van de tweede brug over de Does, de verbinding tussen de Doespolder en de Bospolder. Met speciale aandacht voor de jarenlange verkeersoverlast voor de inwoners van de Kerkstraat in Hoogmade.

Een nieuwe brug over de Does

Sinds 1862 is er een verbindingsweg tussen Hoogmade en Leiderdorp. Deze weg loopt via de brug over de Zuidzijdervaart, door de Bospolder en de Munnikpolder naar de Hoogmadese weg in Leiderdorp. Eind november 1988 kwam hierin verandering of beter gezegd een aanvulling. Een nieuwe omleidingsweg door de Vlietpolder, de Voorofsepolder en de Doespolder met een tweede brug over de Does werd in gebruik genomen. De realisatie van deze nieuwe verbinding was na vele jaren van veel overlast een geschenk voor de inwoners van Hoogmade. Wat was het geval?

De Doesmolenbrug uit 1988.

[We zijn het van Frans gewend: met zijn gedegen aanpak schrijft hij artikelen waarin hij zijn ziel en zaligheid legt, en die alles duidelijk maken. Soms, zoals nu, bevatten die artikelen echter zoveel

informatie dat wij als redactie veronderstellen dat slechts een klein deel van onze lezers erin geïnteresseerd zal zijn. Voor hen zetten wij het stuk dat Frans schreef dan ook integraal op onze website; hieronder plaatsen we de belangrijkste feiten.]

Ernstige verkeersoverlast

Door een combinatie van factoren werd eind jaren zeventig/begin jaren tachtig van de vorige eeuw de verkeerssituatie in de Kerkstraat in Hoogmade onhoudbaar. Het verkeer liep in de betrekkelijk smalle Kerkstraat regelmatig vast. De omwonenden werden geteisterd door een bijna onophoudelijke verkeersstroom, op het 'dieptepunt' wel 11.000 voertuigen per dag. Deze stroom auto's zorgde voor veel geluidsoverlast, uitlaatgassen - zeker in die tijd nogal smerig - en onveiligheid voor voetgangers en fietsers. De toename van het autoverkeer, de enorme uitbreiding van woningen én inwoners van Alphen aan den Rijn (o.a. Ridderveld) en het ontbreken van een bijbehorende verkeersinfrastructuur waren de belangrijkste oorzaken. De N11 was er nog niet en alle autoverkeer perste zich 's morgens en in de namiddag over de Hoge Rijndijk en via Woubrugge en Hoogmade richting Leiden en de A4. Verkeersremmende maatregelen waren zinloos want het doorgaande verkeer moest nu eenmaal door het dorp Hoogmade en de snelheid werd overdag al voldoende belemmerd door het smalle wegdek en de grote verkeersdrukke.

Beleidsmakers en politici voorzagen en beschreven

de verkeerssituatie en mogelijke oplossingen. Wethouder Jaap Haasbroek schreef daar in 1998 het volgende over:

"Begin jaren zeventig is er aan de hand van een dikke nota in Woubrugge en omliggende gemeenten gediscussieerd of er voor het oost-west verkeer een nieuwe weg ten noorden (SW-6) of ten zuiden (RW-11) van de Rijn moest worden aangelegd. De gemeente Woubrugge heeft toen gekozen voor de rijksweg RW-11 met als voorwaarde:

- dat er een rondweg om Hoogmade moest komen, en
- dat de overige infrastructuur zo moest worden dat het verkeer van en naar Alphen via de RW-11 zou verlopen.

Aldus werd besloten (of dit een gevolg van de invloed of de wijsheid van de Woubrugse vroede vaders was kan ik u niet zeggen)."

In het najaar van 1975 werd een actiecomité tegen de verkeersoverlast opgericht. Het actiecomité bestond uit vier bewoners van de Kerkstraat: oud-raadslid Theo van der Wereld, hoofdonderwijzer Jo van Ouwerkerk, Annie van Goozen-Zitman en Mien van der Star-Turk. De actiegroep stelde vier eisen voor de gehele doorgaande route door Hoogmade: "Een snelheidsvermindering, verbetering van het wegdek, plaatsen van meer waarschuwborden en verbetering van het trottoir langs de Kerkstraat."

Mart Jansen-Hogenboom en Mien van der Star-Turk bij de oversteekplaats bij de lagere school in november 1975.

Eind 1975 kwam de uiteindelijke oplossing op provinciaal ambtelijk niveau in studie: een omleidingsweg en daardoor een autoluwe Kerkstraat, Er was zeker nog geen beslissing genomen, aldus het College van B&W in antwoord op vragen van de actiegroep. Op 7 mei 1976 werd in Huize Van der Ploeg een hearing gehouden over de omleidingsweg. Inwoners kregen met behulp van grote kaarten informatie over acht varianten. In alle varianten zou de omleidingsweg ten zuiden van Hoogmade lopen.

In het "Informatieblad Gemeentebelang" van maart 1978 was men erg optimistisch over een snelle oplossing: "...in Hoogmade waar 2 x per dag een trage worst van auto's door de Kerkstraat wordt geperst. De aanleg van de omleidingsweg kan daar echter binnen 3 jaar voor enige verlichting zorgen."

Anno 2023 is de Kerkstraat nog steeds erg smal.

Aanpassing Kerkstraat

Met de gewenste aanpassing van de Kerkstraat wilde het niet vlotten. In oktober 1979 meldde het college dat deze reconstructie, inclusief de aan-

leg van een nieuw riool, voorlopig in de ijskast was gezet. "Gebrek aan medewerking van enkele grondeigenaren is hiervan de oorzaak", berichtte de Leidse Courant op 29 oktober 1979. En de omleidingsweg zou in 1983 gereed zijn.

Leidse Courant, 9 september 1980.

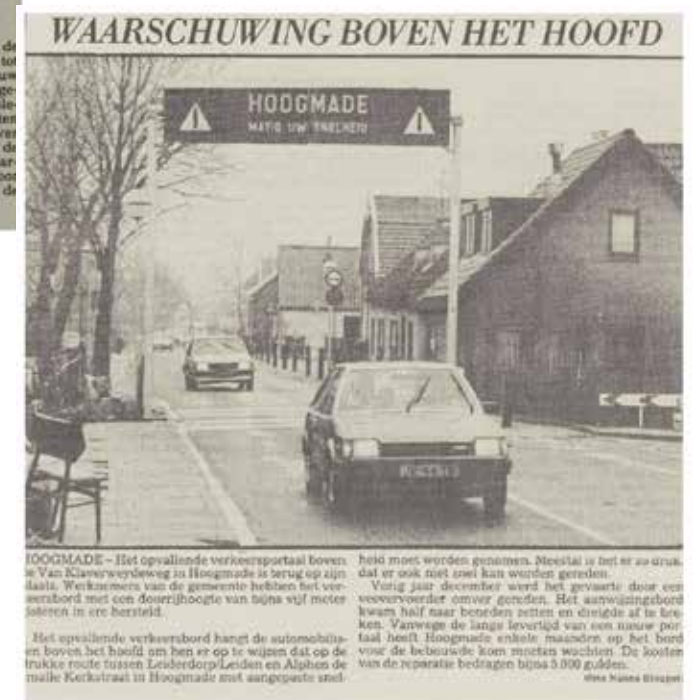
Leidse Courant, 23 september 1981.

Begin juni 1983 begon het werk aan de reconstructie van de Kerkstraat. In september waren de werkzaamheden afgerond. Overigens niet tot ieders tevredenheid: een verkeersheuvel, een zogenaamde 'druppel', bij de woning van de familie Neijman zorgde voor enorme files. Bewoners dreigden deze heuvel op te breken. Er werden brieven geschreven naar het college en die ging weer om de tafel met de bewoners. Met als resultaat dat de verkeersdruppel "na een omstreden leven van nog geen veertien dagen" door werklieden van de gemeente werd verwijderd. In november 1983 gaf wethouder Jaap Haasbroek de gereconstrueerde Kerkstraat officieel vrij voor het verkeer door het onthullen van een bord met de tekst "Hoogmade – Matig uw snelheid."

Leidse Courant, 30 december 1983.

Ook in 1984 bleef er discussie over het toenemende verkeer in de Kerkstraat. Het actiecomité pleitte wederom om een verplichte maximumsnelheid van 30 km in te voeren. Dit in plaats van een aanbeveling. Maar het college, gesteund door de meerderheid van de gemeenteraad, vond dat op doorgaande wegen deze beperking niet kon worden doorgevoerd. En de Kerkstraat was nog steeds een doorgaande weg.

Begin juli 1985 werden de resultaten van een onderzoek, uitgevoerd door de Dienst Verkeersveiligheid, naar het effect van de in 1983 aangebrachte maatregelen gepubliceerd. En de conclusies waren helder: "...de verkeers remmende maatregelen hadden nauwelijks resultaat." Voor brommers en

Een geopende
Doesmolenbrug
in september
2023.

aan de omleidingsweg werd in uitvoering genomen. Wanneer zou de omleidingsweg gereed zijn en zou de ellende voor de bewoners van de Kerkstraat ten einde zijn?

fietsters was de situatie nog gevaarlijker dan voorheen. Er was één positief effect: de gemiddelde snelheid van het autoverkeer was met gemiddeld ongeveer 10 km verminderd.

Omleidingsweg eindelijk gereed

Het wachten was op de opening van de omleidingsweg. Zoals opgemerkt: het begin van de oplossing vond plaats op 4 oktober 1985: het werk

Dat duurde nog tot 12 november 1988. Op die dag werden de omleidingsweg en de Doesmolenbrug in gebruik genomen. Precies 13 jaar na de oprichting van het 'Actiecomité Kerkstraat'. Nu kon men gaan nadenken aan een definitieve reconstructie van een autoluwe Kerkstraat. De bewoners verdienen dat zeer na ca. 20 jaar groeiende verkeersoverlast.<<

Verhalen van een dorpsjongen

Piet (Petrus Leonardus) Boerman is geboren op 15 november 1907 in Hoogmade. Tot zijn huwelijk in 1938 is hij in Hoogmade blijven wonen en in die tijd heeft hij het dorp – zijn dorp – zien veranderen. Als scherp observator beschrijft hij aan de hand van kleine gebeurtenissen het leven in Hoogmade in het begin van de twintigste eeuw, een tijd van grote veranderingen: karrensporen werden wegen, gaslantarens werden elektrisch, er kwam zelfs een busverbinding. In zijn verhalen wordt een blik gegeven op het platteland van toen. De bittere armoede, het harde werken en het grote standsverschil tussen de boeren en de arbeiders. God had immers de standen gewild. Het geeft een goed tijdsbeeld van een dorp zoals er veel in Nederland waren.

Enkele jaren na zijn overlijden op 24 augustus 1991 werden de verhalen gevonden in wat achtergelaten papieren. Walther en Peter Boerman vonden het de moeite waard om de 44 verhalen te bundelen en te laten drukken én om een exemplaar aan het museum te schenken. Graag maken wij u deelgenoot van zijn belevenissen door deze, in willekeurige volgorde, te publiceren in de Jacobs ladder. <<

ZIE JL 1 in 2024

Hoe was het 100 jaar geleden in

Woubrugge

Uit het Leidsch Dagblad van:

• 22 oktober 1923

Zaterdagavond geraakte de oude brandstoffenhandelaar Bl. tusschen zijn vaartuig en den wal te water. Hoewel geheel anders, wist de oude man (72 jaren) nog den wal te krijgen en met eenige hulp weer op het droge te komen.

• 26 oktober 1923

Donderdagavond werd in de zaal Guldemonid alhier, de bioscoop afgedraaid, welke vorige week bij de padvinderversgadering defect was geraakt. Tal van episoden uit de padvinderswereld werden weergegeven. De zaal was weder geheel gevuld.

• 27 oktober 1923

In ruim drie maanden is in deze gemeente geen overlijdensgeval bij den burgerlijken stand aangegeven.

• 6 november 1923

De eigenaars der gronden langs de oevers der Woudwatering zien verlangend uit naar een aanlegsteiger, waar de stoom- en motorbooten des nachts kunnen aanleggen, om de brugwachters te wekken.

Nu leggen deze booten des nachts aan bij particuliere erven, waardoor dikwerf de schoeiingen veel schade lijden. Het herstel brengt soms groote kosten mede. De heer W. alhier had nu weer zoo'n "buitenkansje". 's Nachts helpt geen bordje "Verboden te meren" of het zou electrisch verlicht moeten worden.

• 29 december 1923

Aan het einde van het jaar is het goed een blik terug te slaan in ons dorpsleven.

• In het jaar 1923 gaf het Groene Kruis veel tekenen van leven...

• De oude centrifugaal-pomp in de polder Vierambacht, in 1879 gesticht, werd vervangen door elektriciteit...

• Een fonds voor ziekenverpleging werd opgericht, ook een afdeeling padvinders.

• De Oranje-tentoonstelling en de Jubileum-feesten zullen wel in het geheugen blijven...

Dit overzicht maakt geen aanspraak op volledigheid. Er zijn zaken en handelingen, die beter verzwegen kunnen worden

• 31 december 1923

Ruim tachtig jaar terug. Oudejaarsavond 1840, verscheen voor 't huys Ter-Aar, de woning des burgemeesters Cornelis Kempnaer, de klapperman Abr. Kersbergen. De klok van onzen dorpsstoren had juist plechtig 12 slagen doen hooren; het oudejaar was voorbij.

Kersbergen met zijn klap gereed, sloeg eenige slagen en zong daarna met basstem:

De klok heeft twaelf, het is mid-nagt.

God houd' nu over ons de wagt,

Die nimmermeer en slaapt nog sluymt;

Maar waekt door 's Werelds heele ruymt.

En in Hoogmade

• **Begin oktober** zette de heer B. in Hoogmade even zijn rijwiel voor zijn winkel om nog iets te halen. "Onderwijl stapte een jongmensch op zijn fiets en reed in volle vaart richting ons dorp".

• Dominicaner pater Wennekendonk verhaalde in een stampvolle zaal over het missiewerk in Nederlands West-Indië. Hij vertoonde ook prachtige filmbeelden van Curaçao en omstreken. Een collecte in de kerk voor de Missie-actie bracht ongeveer 300 gulden op.

• J.B. Borst van de Bosmolen bood **begin november** te koop aan "... 200 bos Bladriet".

• **Medio november** werd het lijkje gevonden van het enige dagen vermiste 2½-jarig zoontje van J. v. L.

• **Eind november** legde de Kantonrechter te Leiden aan J. v.d. S. uit Hoogmade een straf op van "... f 3 of 1 dag hechtenis; wegens overtreding der IJk-wet". Hoogmadenaar L.D. kreeg enige dagen later een straf van f 2 of 2 dagen hechtenis, ook wegens overtreding der IJk-wet.

• **Medio december** schonk C.P. te Hoogmade "... 1 kaas voor Duitsche Priesters....."

<<

TOEN & NU WOUBRUGGE

Op het terrein van de houten huizen aan de Boddens Hosangweg stond vroeger de 'school met den Bijbel'. Het grote huis op de foto was de woning van het schoolhoofd. De school stond achter de witte huisjes. Het terrein heeft na de verhuizing van de school een paar jaar braak gelegen totdat Henk Hilstra uit Den Haag het geschikt vond voor vier zelfbouw-houtskeletwoningen. Omdat de toekomstige eigenaar van kavel 4 toch liever een stenen huis wilde, mocht hij niet meer meedoen en zo konden wij op die plek ons huis bouwen. "Jullie moeten zover mogelijk naar voren bouwen, de provincie wil graag die bocht afsnijden", adviseerde burgemeester Brouwer de Koning. (door Ewout van der Dussen).

MARIAHOEVE-LOGIES

KOM BIJ ONS EEN
SOFTIJSJE TAPPEN

7 dagen per week geopend

OFWEGEN 8
2481 KA WOUBRUGGE

nolina
growers with passion

KEUR&KEUR
Overlijdenszorg

Afscheidsvoorbereiding
Uitvaartbegeleiding
Nabestaandenzorg

0172-764333
www.keurenkeur.nl

WOUBRUGSCHE JACHTWERF
G. VAN WIJK - WOUBRUGGE - Tel. 21

ZOMER- EN WINTERBERGING - NIEUW-
BOUW en REPARATIE IN HOUT en STAAL

IN EN VERKOOP VAN JACHTEN
VERHUUR VAN ZEIL- EN MOTORBOOTEN
MET- EN ZONDER SLAAPPLAATSEN

BONDWERF A.N.W.B. KANOSTATION
BOUW VAN MODERNE IJSJACHTEN

WOUBRUGGE
een aantrekkelijk centrum
van Watertoerisme

"De Rijnstreek en hare naaste omgeving" 1936

Woubrugse Jachtwerf G. van Wijk en Zoon
Boddens Hosangweg 80 Woubrugge

0172 - 517127
www.jachthavenvanwijk.nl

INTENZ[®] HOME

Conceptstore - Woubrugge

Op zoek naar een leuke plant of groen cadeau?

INTENZ HOME[®] is het plantenmerk van VDE plant in Woubrugge. In onze Concept Store presenteren we de laatste ontwikkelingen op het gebied van groene lifestyle. Je kunt bij ons terecht met vragen, want ook als je geen groene vingers hebt zijn planten een aanvulling in je interieur.

Adres: VDE plant / Oudendijkseweg 5 / 2481 KE / Woubrugge

Openingstijden: iedere zaterdag tussen 10.00 – 12.30 uur

westmaas interieur

Westmaas Interieur: al sinds 1894 verrassend compleet. Voor de inrichting van woning, comfortabel slapen of ambachtelijke stoffering van meubel of boot. Altijd speciaal voor u op maat gemaakt. Stap gerust eens binnen in onze winkel voor een kennismaking en een eerlijk en vrijblijvend advies.

Boddens Hosangweg 4 | Woubrugge | 0172 518107 | www.westmaas.nl

Hoekstra Autoservice

- Onderhoud
- Reparatie
- Apk

*Haal- en brengservice,
leenauto beschikbaar.*

**Zinkweg 7A
Alphen aan den Rijn
Tel.: 0172-501400**

**Maak snel
een afspraak.**
Ons team staat
voor je klaar!

Hypotheek | Verzekeringen | Pensioenen | Betalen | Sparen

**Vertrouwde gezichten op een
vernieuwde plek.**

Wij zijn er voor jou.

**VELDSINK
VEERMAN**

RegioBank

vertrouwd, verzekerd, Veldsink.

Dokter Lothlaan 8, Woubrugge | 0172 - 518 256 | woubrugge@veldsink.nl | veldsink.nl